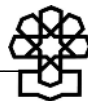

تحوالات سوریه، سفر وزیر خارجه ترکیه به کرکوک، دلایل و پیامدها

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱.....چکیده
- ۲.....مقدمه
- ۴.....ابتکارهای عملیاتی سوریه
- ۶.....واکنش ترکها
- ۷.....اقلیم کردستان عراق و راهحل ترکها
- ۹.....سفر وزیر خارجه ترکیه به کرکوک و امتیازدهی به اقلیم کردستان
- ۱۰.....محکومیت داوود اوغلو توسط دولت مرکزی عراق
- ۱۲.....ارزیابی و نتیجه‌گیری
- ۱۵.....منابع و مآخذ

تحولات سوریه، سفر وزیر خارجه ترکیه به کرکوک، دلایل و پیامدها

چکیده

ترکیه از دیرباز - پس از جنگ جهانی اول و فروپاشی امپراتوری عثمانی - نگاه ارضی به شمال عراق و به خصوص منطقه نفتی کرکوک داشته و این نگاه را همچنان ادامه می‌دهد. در این میان بروز ناآرامی در سوریه و نقش منفی ترکیه در این ناآرامی‌ها باعث شد تا کردهای سوریه از فرصت پیش آمده بهره گرفته و در برخی مناطق مرزی با ترکیه فعال شوند. فعالیت کردهای سوریه و احتمال خودمختاری یا اتحاد آنها با کردهای عراق که تأثیر مستقیمی بر ظرفیت داخلی ترکیه دارد، دولتمردان این کشور را بر آن داشت تا در این مورد دست به فعالیت زده و از راه تماس با مقامات اقلیم کردستان عراق از بروز چنین رویدادی ممانعت به عمل آورند. سفر احمد داوود اوغلو به اربیل به این منظور و سپس حضور وی در شهر مهم و مورد مناقشه کرکوک به صورت مستقیم نقض استقلال و تمامیت ارضی عراق محسوب می‌شد و به همین دلیل اعتراض بسیاری از مقامات عراقی را در پی داشت. این گزارش بر آن است تا به دلایل سفر وزیر امور خارجه ترکیه، دلایل و پیامدهای آن بپردازد.

مقدمه

تحولات سوریه و اراده معطوف به دخالت در امور این کشور از طرف همسایه شمالی آن یعنی ترکیه، از ابتدای شروع بحران باعث به پیش کشیده شدن مسائل مختلف و پیچیده شدن اوضاع در مرزها و بسته شدن کانال‌های دیپلماتیک میان آنکارا و دمشق شده است.

دولت رجب طیب اردوغان از ابتدای شروع ناآرامی‌ها در سوریه بنا به دلایل متعدد که شاید مهمترین آن یافتن جایگاهی بهتر در معادلات قدرت منطقه‌ای و مقابله با قدرت روزافزون جمهوری اسلامی ایران بود - و البته با سفارش آمریکا و حمایت برخی کشورهای مرتجع منطقه - وارد بازی بدون برد سوریه شد. ورود به این بازی که سرانجام نامشخصی داشت در طول ۱۸ ماه گذشته باعث شده تا ترک‌ها دست به اقدامات مختلفی بزنند که هریک از این اقدامات، خود محملی برای فرو رفتن بیش از پیش آنکارا در باتلاق سوریه شده است.

عملاً ترکیه در معادله سوریه دست به چند اقدام مجهول زد که نتایج هریک از مجهولات به دلیل عدم شناخت کافی از قدرت دولت سوریه و توان راهبردی ترک‌ها، برای دولت حاکم بر این کشور نتیجه معکوس داشت. پناه دادن به آوارگان - به عبارت بهتر خانواده‌های شورشیان و فراریان ارتش؛ ایجاد کمپ‌ها و اردوگاه‌های آموزشی برای شورشیان سوری؛ پناه دادن به اعضای شورای ملی مخالفان در استانبول و تدارک سیاسی، مالی و تبلیغاتی آنها؛ ایجاد مرکز هدایت و کنترل در شهر ازنه برای انجام عملیات‌های خرابکارانه در سوریه؛ هدایت افسران اطلاعاتی، آموزشی و امنیتی خود به

داخل سوریه برای کمک به شورشیان که بسیاری از آنها دستگیر یا کشته شدند؛ تهدید نظامی با فرستادن جنگنده‌های شناسایی به مرزهای آبی و خاکی سوریه که در یک مورد منجر به سرنگونی دو جنگنده شناسایی اف ۴ و در چند مورد باعث رهگیری این جنگنده‌ها شد؛ اعزام نیرو و تجهیزات نظامی به مرزهای شکننده دو کشور و انجام رزمایش‌های متعدد برای تأثیرگذاری بر محیط نظامی و امنیتی سوریه برای حمایت از شورشیان؛ ایجاد پل هوایی میان کشورهای مختلف عربی جهت جذب جنگجویان عرب و عناصر القاعده و سپس هدایت آنها به سمت داخل سوریه؛ تحریم اقتصادی سوریه و بستن مرزهای دو کشور؛ اقدام در سطح دیپلماتیک و بین‌المللی علیه سوریه در مجامع جهانی؛ تلاش برای به شکست کشاندن طرح شش ماده‌ای کوفی عنان و... از جمله اقدامات ترک‌ها برای اثرگذاری بر روند حوادث در سوریه بوده که در برخی موارد به صورت تقریبی و در دیگر موارد به صورت قطعی بدون نتیجه بوده است.

در برابر تمام این تهدیدها و اقدامات حزب حاکم بر ترکیه، دولت سوریه با استفاده از ظرفیت‌های سیاسی، نظامی و توان اجتماعی و فرهنگی خود به مقابله با این تهدیدها پرداخت و کارنامه موفق‌تری از خود در مقابل این تهدیدها ارائه کرد. البته سوریه‌ها در برابر این تهدیدها تنها نبوده و حمایت‌های مستقیم ایران در همه عرصه‌ها در سطح منطقه و روسیه و چین در سطح بین‌المللی را داشتند و با احساس آرامش از عدم صدور هر قطعنامه ضدسوری و یا اقدام نظامی، با تکیه بر توان راهبردی متحدان خود به اقدامات امنیتی و سیاسی برای پایان دادن به شورش‌ها و ایجاد نوعی مصالحه ملی براساس طرح اصلاحات رئیس‌جمهور اقدام کردند.

ابتکارهای عملیاتی سوریه

سوریه برای مقابله با تهدیدها و تعامل با فرصت‌های پیش آمده جهت پایان دادن به ناآرامی‌ها، علاوه بر استفاده از ظرفیت بسیار داخلی خود، از عوامل مهم دیگری هم استفاده کرد. از ابتدای شروع بحران در سوریه، ترک‌ها اقدامات بی‌شماری را علیه همسایه جنوبی خود انجام دادند که برخی از آنها ذکر شد، اما سوریه تنها چند اقدام و به عبارت بهتر دو اقدام مهم انجام داد که ظرفیت سیاسی، نظامی و راهبردی ترکیه در منطقه را به چالش کشیده و نشان داد ترکیه آنگونه که تصور می‌کند برای ورود به یک بحران گسترده، توانمند نیست.

ماجرای هوایی ترک‌ها در شامات در ابتدا با هدف قرار گرفتن دو جنگنده شناسایی آر. اف ۴ نیروی هوایی این کشور در آب‌های سوریه پاسخ داده شد. این اقدام پدافند هوایی سوریه، ترک‌ها را به مرحله انفعال کامل کشاند و در حالی که سران ترکیه در مورد چگونگی هدف قرار گرفتن این جنگنده و مکان آن صحبت واحدی نداشتند، سوریه با این اقدام خود نشان داد که می‌تواند به خوبی ترکیه را به چالش کشیده و حتی عضویت در ناتو نیز نتواند باعث وحشت سوریه از هدف قرار دادن جنگنده ترک شود. در این میان سوریه بارها از زبان سران خود به خصوص بشار اسد رئیس‌جمهور، تأکید کرد که ناآرامی در مرزهای شمالی این کشور ممکن است کشورهای همسایه را هم تحت تأثیر قرار دهد و این دیگر از کنترل دولت این کشور که سرگرم مقابله با تروریست‌ها در داخل است، خارج می‌باشد. بشار اسد در چند گفتگوی تلویزیونی و مطبوعاتی خود با تأکید بر مواضع مذکور یادآور شد که سوریه

هیچ قصدی مبنی بر انجام اقدامات تلافی‌جویانه ندارد و مانند دیگر کشورها در حمله به مردم عمل نخواهد کرد.

با این وجود سوریه دست به اقدامی در داخل خاک خود زد که برای بار دوم همه معادلات در منطقه را به چالش کشید. دولت سوریه که از زمان شروع اصلاحات در این کشور حقوق شهروندی کامل به کردهای ساکن در مناطق شمالی و شمال شرقی این کشور داده بود، برای توجه بیشتر به سایر مناطق ناآرام مانند دمشق، حمص، ادلب و اکنون حلب نیروهای خود را از این مناطق خارج کرد و زمینه تأمین امنیت شهرهای مرزی به همراه کنترل پاره‌ای از مرزها را به نیروهای مردمی کرد سپرد.

البته این اقدام به‌گونه‌ای نبود که دولت و ارتش سوریه کنترل کامل خود از این مناطق را بردارند؛ پادگان‌های نظامی، فرودگاه‌ها، مراکز امنیتی و سیاسی این مناطق همچنان در دست دولت است اما دولت سعی کرده از ظرفیت موجود در منطقه برای تأمین امنیت محیطی استفاده کند.

این اقدام علاوه بر آزادسازی میزانی از نیروهای نظامی برای مقابله با شورشیان مسلح، دستاورد بزرگی نیز داشت و آن هم، مقابله نیروهای مسلح مردمی کرد با ورود شورشیان وابسته به گروهک ارتش آزاد و عوامل جاسوسی، نظامی و امنیتی دولت ترکیه به داخل مرزها در استان الحسکه و حلب بود.

واکنش ترکها

دولت ترکیه از ابتدای شروع ناآرامی‌ها در سوریه به صورت ثابت یکی از عوامل دخیل در تشدید این بحران بود و همان‌گونه که اشاره شد از تمام ظرفیت‌های خود برای سرنگونی رژیم حاکم در سوریه استفاده می‌کند، اقدام دولت سوریه در خاک خود برای همکاری با برخی گروه‌های کرد محلی را برتافت و به سرعت در برابر آن موضع‌گیری کرد.

در حقیقت سران حزب عدالت و توسعه که در باتلاق خودساخته سوریه گیر افتاده‌اند، با هر حرکت اشتباه بیشتر در این باتلاق فرو رفته و خود نیز به خوبی بر این نکته واقف هستند که در برابر اقدام دولت سوریه توانایی اقدام عملی را ندارند و از این‌رو زبان به تهدید در مورد ورود به خاک سوریه به بهانه حضور کردها گشودند.

در حقیقت این اقدام دولت سوریه برای ترکها پیامدهای متعددی دارد که شاید مهمترین آن، وحشت از احتمال تشکیل یک دولت خودمختار کرد در سوریه مشابه اقلیم کردستان باشد. البته سران آنکارا برای آنکه دامنه تهدید را گسترده‌تر نشان دهند، نگرانی خود از حضور جریان شورشی پ.ک.ک در خاک سوریه را عامل احتمال دخالت نظامی در شمال این کشور اعلام کردند. البته دیگر نگرانی دولت ترکیه از احتمال نوعی هماهنگی میان کردهای عراق و سوریه برای ایجاد یک ائتلاف بود که به شدت اقلیت بزرگ ۱۶ تا ۱۹ میلیونی کردهای این کشور را تحت تأثیر خود قرار داده و در آینده چالش‌های متعددی برای ترکیه به وجود می‌آورد.

اما هر آنچه در سوریه در مورد کردها روی می‌داد به هیچ عنوان خارج از

کنترل دولت مرکزی این کشور نبوده و نیست و تمام احتمالات اعلام شده توسط ترک‌ها، نوعی سوءاستفاده از موقعیت پیش‌آمده بود و آنها در عرصه بین‌المللی و منطقه‌ای تلاش کردند تا به این موضوع رسیدگی کنند.

اقلیم کردستان عراق و راه‌حل ترک‌ها

از منظر ترک‌ها راه‌حل اصلی پایان دادن به قدرت کردها در سوریه، مذاکره و گفتگو با حکومت اقلیم کردستان عراق به‌عنوان مهمترین عامل تأثیرگذار خارجی بر روی کردهای سوریه می‌باشد، چراکه دولت اقلیم ارتباطات نزدیکی با کردهای سوریه دارد و بسیاری از رهبران کردهای این کشور به‌خصوص حزب اتحاد دمکراتیک در این اقلیم حضور دارند.

براساس این سیاست، دولت ترکیه تصمیم گرفت تا با اعزام وزیر امور خارجه خود به اربیل، از حمایت احتمالی سران این منطقه از کردهای سوریه و ارسال سلاح و تجهیزات به آنها جلوگیری کند.

در سفر احمد داوود اوغلو به اربیل، وی حامل درخواستی چهاربندی از سران اقلیم کردستان عراق در تعامل با مسئله کردهای سوریه بود. این چهاربند عبارت بودند از:

۱. ما با اتحاد کردها هیچ مشکل و مخالفتی نداریم بلکه نگرانی ما به‌خاطر فرصت‌طلبی‌های پ.ک.ک در سوریه است.

۲. مواظب باشید! یک خط ارتباطی جدی و آینده‌نگرانه به‌نام قنديل - قامیشلو

به‌وجود آمده و پ.ک.ک قصد دارد با استفاده از نیروهای حزب اتحاد دمکراتیک (P.Y.D) موقعیت خود را در قامیشلو تثبیت کند. نصب پرچم پ.ک.ک در این شهر یک پیام است و اتحاد ما با شما در برابر پ.ک.ک باید از هر زمان دیگری بیشتر و آشکارتر باشد.

۳. حزب اتحاد دمکراتیک (P.Y.D) یک نیروی وابسته به پ.ک.ک است که هم با بشار اسد و هم با گروه‌های دیگر همپیمان شده و قصد دارد از هر فرصتی برای منافع خود استفاده کند. به این گروه و سخنان آنها اعتماد نکنید و به‌خاطر داشته باشید که در موضوع کنفرانس اربیل نیز رفتار ناشایسته و مواضع تندی علیه شما داشتند.

۴. از نیروهای شورای مخالفین سوریه حمایت کنید. در حال حاضر چند شاخه شدن مخالفین، فقط به نفع بشار اسد است و شما نیز باید قدرت و توان خود را برای حمایت از شورای ملی مخالفین به‌کار بگیرید.^۱

در حقیقت ترک‌ها از دولت اقلیم درخواست‌هایی خارج از توان این جریان را داشتند که به نظر می‌رسد از عهده اجرای آن عاجز هستند و نکته مهمتر، عدم تبعیت حزب اتحاد دمکراتیک از اربیل است تا جایی که صدها سرباز کرد فراری از ارتش سوریه که به شمال عراق آمده بودند، پس از آموزش و تجهیز توسط پیش‌مرگ‌های اقلیم، اجازه ورود به سوریه را نیافتند، این حزب حتی اجازه حضور اعضای پ.ک.ک را نیز در مناطق تحت کنترل خود نداده است.

۱. سفر داوود اوغلو به اردبیل با چهار پیام محرمانه، خبر آنلاین، ۱۱ مردادماه ۱۳۹۱، کد خبر ۲۳۲۴۷۴.

سفر وزیر خارجه ترکیه به کرکوک و امتیازدهی به اقلیم کردستان

احمد داوود اوغلو وزیر امور خارجه ترکیه پس از سفر به اربیل، در برنامه‌ای اعلام نشده و به دور از انتظار راهی شهر حساس و مهم کرکوک در شمال عراق شد که امور امنیتی و سیاسی آن را به صورت مشترک دولت اقلیم کردستان و دولت مرکزی برعهده دارند. این اولین سفر یک مقام ترک به شهر کرکوک از ۷۵ سال پیش تاکنون به شمار می‌رود.^۱

نفس سفر مستقیم وزیر امور خارجه ترکیه به منطقه اقلیم کردستان عراق بدون اطلاع و اجازه مقامات دولت مرکزی به نوعی زیر سؤال بردن استقلال و تمامیت ارضی این کشور به شمار می‌رود و سفر این مقام ترک به کرکوک، عملاً ترک‌ها را وارد منازعه داخلی عراق کرده که از منظر حقوق بین‌الملل پذیرفته شده نیست.

به نظر می‌رسد که دلیل اصلی سفر داوود اوغلو به کرکوک، دادن امتیاز به سران اقلیم کردستان عراق برای همراه کردن آنها با ترکیه در جریان سوریه براساس درخواست چهاربندی ارائه شده به مسعود بارزانی است که در شرایط فعلی و وضعیت نه چندان باثبات ترکیه در مرزهای سوریه در تقابل با کردهای این کشور، بسیار با اهمیت ارزیابی می‌شود.

اما روزنامه زمان ترکیه در همین زمینه نوشت که داوود اوغلو از مدت‌ها پیش قصد سفر به کرکوک را داشته اما این موضوع تاکنون به خاطر دلایل امنیتی میسر نشده است. اما تحلیلگران سیاسی ترکیه بر این باورند که چون دولت باغچه‌لی رهبر

۱. وزیر امور خارجه ترکیه به کرکوک رفت، کردپرس، ۱۲ مردادماه ۱۳۹۱.

حزب افراطی حرکت ملی ترکیه قصد دارد در عید فطر به کرکوک برود، داوود اوغلو خواسته با این اقدام ابتکار عمل را در اختیار حزب خود قرار دهد و این سفر بیشتر جنبه رقابت‌های حزبی در ترکیه را دارد.^۱

اما دلیل سومی نیز که می‌توان برای این سفر برشمرد، نگاه ویژه ترک‌ها به منطقه شمال عراق و به‌خصوص شهر نفت‌خیز کرکوک است. نیاز میرم ترک‌ها به انرژی به‌خصوص نفت، از زمان کشف این ماده راهبردی در این منطقه، حتی فکر اشغال آن و انضمام شمال عراق به‌خصوص کرکوک را بارها به ذهن سیاستمداران و نظامیان ترک انداخته است که هنگام عملیات توفان صحرا و اخراج ارتش عراق از کویت که متعاقب آن بر فراز شمال این کشور منطقه پرواز ممنوع ایجاد شد، این اندیشه بیشترین رواج را در آنکارا داشت اما ترک‌ها به‌دلیل تبعات سیاسی و منطقه‌ای آن دست به چنین اقدامی نزدند، با این وجود نمی‌توان گفت ترک‌ها اکنون این فکر را رها کرده‌اند.

محکومیت داوود اوغلو توسط دولت مرکزی عراق

اقدام وزیر امور خارجه ترکیه در سفر به کرکوک اعتراض شدید مقامات مختلف عراقی را باعث شد و آنها این سفر را توهین به‌خود، کشور و تمامیت ارضی عراق ارزیابی کردند که البته این مسئله به همه گروه‌ها و جریان‌های سیاسی عراق مربوط می‌شد.

در محکومیت اقدام ترک‌ها در نقض حاکمیت و تمامیت ارضی عراق در میان

۱. وزیر امور خارجه ترکیه به کرکوک رفت، همان.

جریان‌های سیاسی این کشور هماهنگی ویژه‌ای به وجود آمد و باعث تشدید بحران در روابط بغداد - آنکارا پس از ماجرای دادن پناهندگی سیاسی به طارق الهاشمی از سوی ترک‌ها شد.

وزارت امور خارجه عراق در بیانیه‌ای با اشاره به اینکه سفر داوود اوغلو به کرکوک بدون هماهنگی و اطلاع دولت بغداد صورت گرفته است، افزود: «دست‌کم گرفتن حاکمیت ملی و نقض قوانین مربوط به روابط بین‌المللی و عدم رعایت اصول پایه‌ای دیپلماتیک در روابط کشورها به نفع کشور ترکیه یا طرف دیگری نیست». در این بیانیه با انتقاد از رفتار خارج از قانون دولت اقلیم کردستان، آمده بود: «همه این اقدام‌های انجام شده بدون اطلاع و یا موافقت وزارت امور خارجه عراق صورت گرفته است».

علی‌الدباغ سخنگوی دولت عراق هم به این سفر اعتراض کرد و گفت: «سفر احمد داوود اوغلو نقض خطرناک حاکمیت عراق است». الدباغ افزود: «حکومت منطقه کردستان عراق که سفر داوود اوغلو به شهر کرکوک را تسهیل کرد، مسئول پیامدهای این اقدام غیرقانونی خود است».

کمیته روابط خارجی مجلس ملی عراق نیز برای بررسی اقدام ترک‌ها در نقض حاکمیت این کشور تشکیل جلسه داد و از وزارت امور خارجه این کشور خواست تا موضع واحد و منسجمی در برابر این اقدام وزیر امور خارجه ترکیه اتخاذ کنند. مجموع واکنش‌های صورت گرفته در سطح سیاسی و رسانه‌ای عراق که خطابش هم به سران اقلیم شمال این کشور و هم ترکیه بود، نشان‌دهنده عبور ترکیه و اقلیم از خطوط قرمز تعیین شده در حوزه استقلال ملی و تمامیت ارضی عراق

است. وجود درخواست‌هایی در بغداد از دولت مرکزی برای فراخواندن سفیر عراق از آنکارا و کاهش روابط اقتصادی میان دو کشور، می‌تواند تأثیر بسزایی بر آینده روابط دو کشور در صورت تداوم چنین رفتارهایی داشته باشد.

ارزیابی و نتیجه‌گیری

آنچه باعث شد تا وزیر امور خارجه ترکیه بدون هماهنگی با دولت مرکزی عراق راهی اقلیم کردستان شده و به‌صورت مستقیم با سران این اقلیم در مورد مسائل پیش‌آمده در سوریه به‌خصوص قدرت‌گیری حزب اتحاد دمکراتیک در مناطق بیشتر کردنشین این کشور به گفتگو بنشینند، بیانگر توان سیاسی و راهبردی ترکیه نیست، بلکه حاکی از وضعیت تدافعی آنها در منطقه و سوریه است.

ترکیه از ابتدای شروع ناآرامی‌های سوریه به‌عنوان عامل تشدیدکننده بحران وارد عمل شد، اما به‌دلیل نداشتن ارزیابی صحیح و منسجمی از توان طرف مقابل، رفتارهای مقطعی و بدون هدف تعیین شده جزئی در سوریه داشت که برآیند آن حضور نیروهای حزب اتحاد دمکراتیک سوریه در پنج شهر مرزی و قدرت‌نمایی آنها در برابر دولت ترکیه است.

اقدام حزب اتحاد دمکراتیک در کنترل مرزها و امور روزمره شهروندان در این منطقه به‌همراه تأمین امنیت آن، که منجر به دستگیری چند نفر از عوامل اطلاعاتی ترکیه شد، پیامد مهم دیگری نیز داشت و آن هم محدود شدن حضور شورشیان سوریه در این منطقه در قالب ارتش آزاد بود، چراکه به گفته مسئولان و اعضای مسلح حزب اتحاد

دمکراتیک، آنها تاکنون بارها از مقابله با شورشیان سوریه سخن گفته‌اند.

ظرفیت کردهای سوریه هر چند به دلیل جمعیت آنها - ۱۰ درصد - اندک است، اما توان راهبردی و موقعیت استراتژیک آنها هم‌اکنون هم مشخص شده است. در صورت هرگونه اتفاق در سوریه و اعلام خودمختاری توسط حزب اتحاد دمکراتیک و دیگر احزاب حاضر در این منطقه، باید شاهد تأثیرگذاری بی‌سابقه آن بر ساختار سیاسی و اجتماعی ترکیه بود.

احتمال برقراری نوعی اتحاد میان کردهای سوریه و اقلیم کردستان عراق، ظرفیت فروخته و بیشتر سرکوب شده کردهای ترکیه را نیز به منصفه ظهور خواهد رساند و در صورت چنین اتفاقی، نه تنها دولت حاکم فعلی در ترکیه، بلکه سایر دولت‌های آینده این کشور نیز با چالش‌های بلندمدت و دامنه‌داری مواجه خواهند شد. ازسوی دیگر سفر وزیر امور خارجه ترکیه به شمال عراق و دیدار وی از کرکوک نه تنها باعث تقویت موقعیت آنکارا و سران اقلیم نشد، بلکه برای هر دو طرف ترک و کرد نیز چالش‌های عمده‌ای به وجود آورد که شاید عمیق‌تر شدن اختلافات این دو با دولت مرکزی عراق یک نمونه از آن باشد.

سران ترکیه در طول ماه‌های گذشته بارها اقدام به دخالت در امور داخلی عراق کرده و به معاون فراری رئیس‌جمهور این کشور که متهم به دست داشتن در انفجارهای تروریستی بود، پناهندگی سیاسی دادند. این رفتار ترکیه ازسوی دولت عراق که از طرف پلیس بین‌الملل قرار پیگرد وی را صادر کرده بود، رفتاری خصمانه تلقی شد، کما اینکه آنکارا با فشار بر فهرست العراقیه و سران ائتلاف کردستانی در

مجلس عراق، آنها را وادار به طرح استیضاح نوری المالکی نخست‌وزیر عراق کرد که از این بعد نیز ترک‌ها دچار اشتباه محاسباتی شدند.

آنچه از نظر سیاسی و امنیتی در حال حاضر می‌تواند موقعیت ترکیه را در مقابل ظهور حزب اتحاد دمکراتیک در سوریه و مهار آن تقویت کند و تبعات آینده امنیتی برای این کشور در پی نداشته باشد، دست برداشتن از رفتار خصمانه خود در برابر دولت سوریه و عراق و همراهی با بغداد و دمشق جهت کنترل مرزها است، در غیر این صورت اگر مقامات ترکیه بخواهند به صورت مستقیم با سران اقلیم شمال عراق ارتباط بگیرند، باعث تقویت بیش از اندازه این منطقه شده و در نتیجه تحرک کردها به سمت استقلال بیشتر خواهد شد که این ضربه مستقیم و غیرقابل جبرانی به تمامیت ارضی ترکیه خواهد زد.

ورود ترک‌ها به مسئله مورد مناقشه‌ای مانند کرکوک که مورد اختلاف کردها، اعراب سنی و ترکمن‌های بیشتر شیعه هست، می‌تواند عامل بی‌ثباتی در این کشور به‌شمار رود و حتی روابط اعراب سنی که خواستار حفظ تمامیت ارضی کشورشان هستند را با ترکیه مخدوش کند.

در حال حاضر برخلاف انتظار دولت ترکیه و رئیس اقلیم کردستان، موضع دولت عراق به خصوص نوری المالکی نخست‌وزیر این کشور تقویت شده و حتی بسیاری از نماینده‌های عضو فهرست عراقیه به صورت آشکار و پنهان با وی دیدار کرده و انتظار می‌رود برخی از آنها در دولت عراق به‌عنوان وزیر مشغول به‌کار شوند.^۱ مواضع

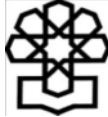
۱. رقیبته الجبوری رهبران عراقیه را به دورویی متهم کرد، کردپرس، ۱۶ مردادماه ۱۳۹۱، کد خبر ۳۰۰۴۱.

ملی‌گرایانه مالکی در موضوع کرکوک باعث شده تا در بسیاری از مناطق بیشتر سنی‌نشین این کشور نیز موقعیت وی بسیار بهبود یابد. بنابراین به نظر می‌رسد هرگونه اقدام آینده ترک‌ها باز هم به صورت نقیض خود عمل کرده و به عاملی برای بی‌ثباتی سیاسی، امنیتی و کاهش نفوذ و جایگاه منطقه‌ای این کشور تبدیل شود.

منابع و مآخذ

۱. سفر داوود اوغلو به اربیل با چهار پیام محرمانه، خبر آنلاین، ۱۱ مردادماه ۱۳۹۱، کد خبر ۳۳۲۴۷۴.
۲. وزیر امور خارجه ترکیه به کرکوک رفت، کردپرس، ۱۲ مردادماه ۱۳۹۱.
۳. وزیر امور خارجه ترکیه به کرکوک رفت، همان.
۴. رقیب‌الجبوری رهبران العراقیه را به دورویی متهم کرد، کردپرس، ۱۶ مردادماه ۱۳۹۱، کد خبر ۳۰۰۴۱.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۵۲۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: تحولات سوریه، سفر وزیر خارجه ترکیه به کرکوک، دلایل و پیامدها

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین: کریم جعفری

ناظر علمی: محمد جمشیدی

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. ترکیه

۲. عراق

۳. سوریه

۴. ایران

۵. کرکوک

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۵/۲۸